

УДК 81'373.2:81'371

«ПРО ПЕТРЕНКІВ НАЧИСТОТУ»: ВІДАНТРОПОНІМНІ КОНОТОНІМИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПЕРЕСІЧНОГО УКРАЇНЦЯ

Стаття присвячена проблемі формування конотативного значення антропоніма 'Петренко' в контексті загальних закономірностей утворення нових онімних значень в інтралінгвальному та інтерлінгвальному аспектах. Відзначено універсальність називання певними засобами простої, звичайної людини у багатьох мовах, що засвідчує подібність світосприймання в різних культурах. З погляду теорії конотонімії простежено алгоритм появи конотема 'пересічний українець' в конотонімі 'Петренко', з'ясовано джерела виникнення, функції конотоніма. Представлено передумови появи зазначеної конотема – від прізвищ антропонімної тріади 'Іванов', 'Петров', 'Сидоров', що на ґрунті української мови трансформуються в тріаду 'Іваненко', 'Петренко', 'Сидоренко'. Компонент 'Петренко' в тріаді, посідаючи найсильнішу позицію, стає самостійним, поступово замінюючи у цій ролі конотонім 'Іваненко'. Зроблено спробу пояснити таку популярність прізвища міцною вкоріненістю імені-конотонімної основи в народній культурі. Описано умови формування конотема 'пересічний громадянин'. Особливу увагу приділено механізму концептуалізації конотоніма як шляху реалізації семантичної динаміки власних назв.

Ключові слова: конотація, конотонім, конотонімізація, онімна семантична структура, конотема, конотонімна основа, вторинна онімна номінація.

Постановка проблеми. «Про Петренків начистоту» – рекламний слоган миючих засобів, нав'язливий, як серпнева муха, але продуманий і доречний. У ньому чітко спрацьовують два принципи. Перший – принцип побудови словесного коду реклами, де вдало використано мовну гру (гра значень омонімів: *начистоту* – 'про засоби для чищення', які становлять мету реклами; і *начистоту* – апеляція до семантики фразеологізм *увести на чисту воду*, тобто 'із насолодою попліткувати, з'ясовуючи темні факти із життя людини'). Другий – принцип дії конотативно забарвленого антропоніма *Петренки* із конотемою 'пересічні особи', 'звичайна сім'я'. Таким способом спроектовано прозору схему для активації психології «сусідів великого будинку», коли сусідам цікаво знати все про всіх. Секрети конкретно-абстрактних Петренків мають привабити майбутніх покупців миючих засобів.

Конотонім на позначення звичайної, типової людини розвинувся у багатьох мовах. Так, у польській вживається антропонім *Ян Ковальський, Заблонський* (*wyszedł jak Zabłoński na mydle*), в англійській – *Джон Сміт*, а також *Томас Аткінс* (*Tommy Atkins*). Конотонім *Tommy Atkins* розвинувся як "протокольне прізвище" – у військовому статуті солдата умовно назвали Томасом Аткінсоном, коли потрібно було дати зразок заповнення офіційного документа.

В англійській мові тема «пересічного громадянина» набуває своєрідних рис. Так, типового англійця-фермера називають *John Bull*. Джерелом появи імені послужив памфлет Джона Арветнота, в якому змальовано такий образ. Карикатура на сторінках збірника з памфлетом зображувала добродушного простакуватого англійця в підтяжках і з кружкою елю. Депоетонімному походженню завдячує інший англійський конотонім на позначення театралки з консервативним смаком – «тітки Едни» (*Aunt Edna*). Цей літературний персонаж створений англійським драматургом Раттігеном. Детальний опис тітки Едни подано у передмові до п'єси Раттігена, де він називає її симпатичною дамочкою середнього віку і середнього плану, вказуючи, що її інтелектуальний рівень дуже невисокий (*middl class, middle aged*).

Спільними сполученнями в російській та українській мові на позначення пересічної особи є тріада *Іванов, Петров, Сидоров*, що виступає як умовне позначення групи людей. Отже, позначення звичайної, типової людини конотативно забарвленою власною назвою становить поширений мовний факт, реалізований у багатьох мовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На явище онімної конотації звернули увагу П.О. Флоренський, В.Н. Ніконов, Є.С. Отін, В.Н. Телія, О.О. Тараненко, Л.М. Буштян, О.І. Бикова, Е.М. Верещагін, В.Г. Костомаров, Ю.П. Вишенська, Н.В. Муравйова, Н.В. Ботвина, Г.Д. Томахін, А.А. Чернобров, Б.С. Шварцкопф. Найдетальніше розглянуто антропонімну й топонімну конотацію. Даючи визначення поняттю антропонімної конотації, Л.І. Зубкова підкреслює, що антропонімна конотація – це комплексний, багаторівневий тип культурної конотації, багатогранне соціально-лінгвістичне явище, обумовлене лінгвальними та екстралінгвальними факторами [1]. Загальний висновок дослідження полягає у визнанні за антропонімами ролі маркерів певної культури. На нашу думку, позиція Л.І. Зубкової з її описом лінгвальних характеристик антропонімадещо обмежена рамками лексикологічногорозуміння конотативності онімів [4, с. 75]. Явище конотації власних назв у сфері соціолінгвістичної ономастики широко представлене у статтях О.О. Тараненка [6; 7], в яких ідеться про «соціальні конотації», під якими він розуміє «семантико-образні та емоційно-оцінні нашарування», додаючи до них факти «переростання таких співзначень в окремі переносні значення» [6, с. 14]. Чинниками, які викликають появу онімних конотацій, крім названого соціального, дослідник називає психолінгвістичні та стилістичні (вплив на свідомість певного звукового образу, внутрішньої форми слова або свідоме обігравання онімів з відповідною зображально-виражальною функцією, наприклад, *Хацапетівка, Кобеляки, Чорнобиль*) [6, с. 14]. Розуміння онімної конотації, як бачимо, полягає у поєднанні асоціативних співзначень із „переростанням“ їх в окремі метафори.

Топонімна конотація у вужчому сенсі представлена в дослідженні В.Ю. Канни «Структура, функції і лексикографія конотативної топонімії» [3]. Нею досліджено онімогенез конотативних топонімів й описано мовні та позамовні фактори процесу конотонімізації топонімів, уточнено термінологію для позначення певних теоретичних положень, подано класифікацію інтерлінгвальної конотативної топонімії. Подібні висновки базуються переважно на спостереженнях явищ конотонімії Є.С. Отіним, який першим порушив цю проблему і присвятив їй більше тридцяти робіт [2], а також унікальний «Словарь коннотативных собственных имен» [6], четверте видання якого він зараз готує. В одній з перших робіт про конотативну онімію – статті «Конотативна ономастична лексика» (1978 р.) [5] Є.С.Отін запропонував такий різновид власних назв, що мають, на відміну від денотативних топонімів і антропонімів, додаткові смислові нашарування, називати конотативними власними назвами. Він поділяє їх на дві категорії: узуальні (широковживані) та оказіональні, переносне значення яких має рідкісну, майже одиничну реалізацію.

Мета статті: простежити дію механізму конотонімізації власних назв на позначення звичайної людини. Завдання: зіставити вживання конотонімів із цим референтним співзначенням у різних мовах і виявити специфіку їх функціонування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Найпоширенішими конотонімами із співзначенням ‘пересічна особа’ у нашій мовленнєвій практиці засвідчено антропонімну тріаду *Іванов, Петров, Сидоров*. На думку Є.С. Отіна, склалася вона уже на початку ХХ ст. [6, с.224]. Так само, як і в російській мові, антропонімне сполучення *Іванов, Петров, Сидоров* в українській мові може бути повним – трикомпонентним і неповним – двокомпонентним (як у варіанті *Іванов, Петров*, так і у варіанті *Іванов, Сидоров*) із контактним і дистактним розташуванням складників. Наприклад, контактне розташування: *Є держава. Сьогодні Дубина, Тулуб, а завтра Іванов, Петров, Сидоров. Хто прийде до влади завтра, ми не знаємо* (Новини України. rogoUA.com). Подібнимиприкладами, коли тріада прізвищ замінює прізвища конкретних людей і налаштовує читача чи слухача на узагальнення, рясніють газетні шпальти: *Але тут обрано інший шлях. Місце Березовського та Гусинського займуть Потанін, а за ним й інші – можливо, якісь Іванов, Петров чи Сидоров* (Час, 30.03.2008). Зазначена тріада прізвищ часто претендує на ефект достовірності, точності: *Хто там мешкає? Іванов, Петров, Сидоров? Я фінансую дачі, а не працівників* (Ведерникова І. Пільги: хто менше?).

Здебільшого ці власні назви часто вживаються у задачах, зразках документів чи їх коментарях як прості етикетки, вказівка на те, що тут у тексті має бути справжнє прізвище. У такому разі до прізвища можуть додаватись ініціали, які для зручності дублюють першу букву

прізвища; може змінюватись порядок розташування цих компонентів або навіть їх роз'єднання, наприклад: *Студенти Іванов І.І., Сидоров С.С, Петров П.П. протягом семестру здали всі лабораторні роботи та РГР. Кожному студенту нараховують 45+15= 60 балів* (Forum.mlan.ck.ua/viewtopic). Цікаве поєднання “протокольних” і фразеологічних *Іванов, Петров, Сидоров* відбулось у такому прикладі: *У нас майже всі іноземні інвестори з Кіпру або США мають прізвища Іванов, Петров, Сидоров. Ми знаємо всіх інвесторів поіменно* (<http://www.kontrakty.com.ua/.../article/3/4720044340>). Іронія в тому, що оніми, називаючи абстрактну особу, одночасно передбачають її конкретизацію через власну назву, тому стали шапкою-невидимкою для тих, хто хотів сховатися.

В усному мовленні порядок розташування антропонімних компонентів може змінюватись: *Річ не у тому, що в центрі скандалу опинилися О. Омельченко і В. Ющенко, а в тому, що на цьому місці можуть бути Іванов, Сидоров, Петров – будь-хто з громадян України* (із виступу колишнього міського голови м. Києва О.О. Омельченка, 18.01.2002 р.).

Популярна тріада прізвищ, що контекстуально породжує безліч семантичних нюансів, – вдячний матеріал для анекдотів: *На плацу зупиняє прапоририк трьох солдатів. – Фамілії? – Іванов, Петров, Сидоров. – Ви що, брати? – Ні, ми однофамільці* (Українські анекдоти).

Вживання частин неповного – двокомпонентного антропонімного поєднання трапляється рідко. Найчастіше третій, найслабший у своїй позиції компонент замінюється іншим антропонімом залежно від мети висловлювання: *Якби був політиком такого рівня, то, напевно, міг би заявляти таке. Звідки він узяв, що хтось причетний до цієї справи? Марчук, Іванов чи Петров – не відомо* (про можливість причетності Євгена Марчука до справи загибелі В'ячеслава Чорновола) („Львівська газета”, 17.06.2005).

Ще одне значення тріади прізвищ – ‘рецидивіст із трьома судимостями’ – розвинулось у російському злодійському жаргоні. Приклад знаходимо у повісті білоруського письменника, колишнього в'язня ГУЛАГу, В. Шидловського: *Пад час вечаровых паверак лагернікаў перад адбоем можна было, да прыкладу, пачуць: «Петров, он же Иванов, он же Сидоров». Астатнія ведалі, што носьбіт гэтых прозвішчаў блатны, рэцыдывіст. Мае тры судзімасці* (Шыдлоўскі В. Рысы майого пакалення).

В українській мові на позначення групи людей останнім часом вживано „українізовану” антропонімну тріаду *Іваненко, Петренко, Сидоренко*, яка виникла як український варіант російського сполучення *Іванов, Петров, Сидоров* ще в кінці минулого століття. Наприклад: *Редакція газети «Вісник Ч» (газета м. Чернігова – Г.Л.) не несе відповідальності за надруковані оголошення. Хіба ми винні, що Іванов (Іваненко), Петров (Петренко), Сидоров (Сидоренко) були неуважні, недочитали договір, у них пропали гроші?* Подібна „українізована” тріада – *Іваненко, Петренко, Сидоренко*, як засвідчує Є.С. Отін, має місце і в російській мові.

Найслабшою ланкою у тріаді прізвищ є останнє у ряді прізвище, *Сидоренко*, яке часом може випускатися: *Письменницька популярність<...>є все-таки явищем об'єктивним, адже передбачає масове захоплення читачів творчістю Іваненка чи Петренка. Навіть коли той Іваненко-Петренко, м'яко кажучи, на класика не тягне* (ЛУ, 25.03.2009); *Усі українці завдяки Чорнобиллю стали аристократами: фон-Іваненко, фон-Петренко...* (Грибочки з-під Чорнобиля. Анекдоти часів ядерної катастрофи записано з народних вуст Богданом Жолдаком). У спрощеному варіанті відомого сполучення третій компонент все одно приховано відчувається, оскільки у свідомості спрацьовує стереотип усталеного сполучення. Найсильніша ланка – конотонім *Петренко*.

В українських анекдотах так само, як і в російських *Іванов, Петров, Сидоров*, тріада *Іваненко, Петренко, Сидоренко* часто використовується для конкретизації дійових осіб, навіть осіб жіночої статі.

Як і в російській мові, українська конотонімна тріада розвинула конотему національної належності. Прозоро висвітлює конотему протиставлення конотонімів *Іванов / Іваненко: Ошукані, обідрані, сліпі Вчорашнього обману сліпотою, втираючи з чола і кров, і піт, ми станемо народом, не юрбою не через те, що гаслами ізнов новий пройдисвіт шлях до щастя стелить. І що за Іваненком Іванов косим імперським оком марно стежить* (Гужва В. Цей проминальний світ). Або в романі В. Винниченка «Слово за тобою, Сталіне!» один із персонажів,

побоюючись ярлика національно свідомого українця, *«хоче навіть змінити прізвище: не Іваненко, а Іванов буде»*.

На роль типового прізвища „середнього українця” висувається найсильніший конотонім тріади – *Петренко*. Це прізвище досить частотне для Наддніпрянщини, – частотніше, ніж *Іваненко*, але рідше, ніж, наприклад, *Ткаченко* чи *Шевченко*, – зазначає О.О. Тараненко і припускає: «є підстави вважати, що прізвище *Петренко* у такому узагальненому значенні українця витіснятиме з мовної практики уживане досі прізвище *Іваненко*» [7, с.34].

Прізвище часто використовується в анекдотах та рекламах як прізвище, необхідне для ефекту достовірності: *Входить перевіряючий – майор Петренко – в бункер управління стратегічними ракетами...* (Українські анекдоти). Або: *Жінка перед дзеркалом чоловікові: – Твій друг, хам, Петренко, казав, що пам'ятає мене худенькою* (там само); *Згадуваний Про Петренківначистоту* – слоган реклами миючого засобу, яким нібито має користуватися звичайна українська сім'я.

Найчастіше конотонім *Петренко* вживався як прізвище даїшника. Як стереотип обігрується в сюжетах розважальної телепрограми «Вечірній квартал»; інспектор ДАІ з таким прізвищем був одним з головних героїв гумористичної телепередачі «Повне Мамаду». Видозмінене *Петренко* на *Петренков* підкреслює ситуацію зміни національної належності: *На самій на середині – стояв міліціонер і контролював та направляв. То, певне, був „істинно руський” інспектор гібедеде Петренков* (Українські анекдоти. «Smile.ua»). Унаслідок популярності в усному мовленні цей конотонім стає часто вживаним і в публіцистичному стилі: *І лише від тексту цього документа [проект указу про ліквідацію ДАІ. – Г.Л.] можна відштовхуватися і казати напевне, які зміни чекають на цей «автоклуб хабарників», члени якого неодноразово ставали героями анекдотів з обов'язковим народним улюбленцем – сержантом Петренком* (Україна молода, 20.07.2005. Стаття І. Леонова так і називається «Останній день ДАІ. Сержанта Петренка залишать ще на тиждень?»). О.О. Тараненко також відзначає вживання цього прізвища поза анекдотами у ролі узагальнення: *Вітчизняний сержант Петренко вже не є монополістом автошляхів* (УМ, 21.07.2004).

Припускаємо, що на популярність прізвища *Петренко* вплинула поширеність імені *Петро* – його твірної основи. Не остання роль, на нашу думку, належала і постаті апостола Петра в народній та православній культурі, традиції якої свято зберігаються в народі. Така популярність спричинила багато відагіонімних (*пéтрити, допетрати, петрунити*) та відхрононімних утворень (*петрівка, петрівочка, петрівці, петрушити*), появу фразеологізмів: **Петра нагнати** – ‘налякати’; **зустрітися зі святим Петром** – ‘умерти’ (святий Петро зустрічав померлих біля воріт раю): *Якби шеф не звякнув і не сказав, що треба комусь одному біля тебе в хаті дежурити, ми б самі не звернули ніякого вніманія на того очкарика, ну зайшов в під'їзд, ну вийшов, і об'яснявся б ти зараз зі святим Петром* (Хома А. Репетитор).

Відагіонімний хрононім *Петра́* (варіанти: *Пéтра, Петра́-Па́вла, Петра́ і Па́вла, Петрів день, Петрівчаний день, Петрівський день, Петрівка*) має цілу низку співзначень, наприклад: ‘час посту як хронологічний відрізок (29 червня / 12 липня)’. *На Петра двір пустий, а поле густе* (Нар. приказка); *Від Петра і Павла до кінця успенського посту часу – як кіт наплакав* (Мушкетик Ю. Гетьманський скарб); *Не завжди в середу Пéтра* (Нар. приказка, яка нагадує, що середа – пісний день). Своєрідно обігрує цю приказку Марія Матіос, перехресуючи особові імена і назви свят, додаючи семантичного присмаку гріховності від порушення фізичного і морального посту: *Купається жінка в петрівку. Вже й Петра. І вже й середа... І жінка вже вкотре ночує з Павлом, що минає з Петром* (Матіос М. Жіночий аркан у саду нетерпіння).

Відхрононімний дериват **Петрівка, Петрівці, Петрівки, петрівочка** – загальний народнопоетичний епітет на позначення короткої ночі в Петрівку. *Чи й у вас, як у нас, мороз у Петрівку, зморозило на печі трьох парубків і дівку. Ой мала я нічка-петрівочка. Та не виспалася наша дівочка* (Цит. за: Жайворонок В. Знак української етнокультури).

Петрівка, петрівочка означає також: 1) Найспекотнішу пору літа. *Співало літо на покосах, Петрівка жар з горна вимітала* (Беля В. Співало літо); *Погане поросся і в Петрівку мерзне; Петрівка – маківка літа* (Нар. присл.). 2) Обрядову пісню, яку співають у Петрів піст: *Зберімося, подруженьки, заспіваймо петрівочку* (Жайворонок В. Знаки української

етнокультури). Очевидно, що така міцна вкоріненість імені в народній культурі повинна була датися взнаки, що і має підтвердити наше припущення щодо поширення конотоніма *Петренко*. Схематично дію механізму конотонімізації можна представити так:

категоризація об'єкта первинної номінації (обирається ознака-мотивант у позначуваному понятті: 'проста, звичайна людина') → *вторинна номінація* (метафоризація: встановлюються асоціативні зв'язки між цією ознакою і позначуваним об'єктом) → *концептуалізація* характеристичної ознаки (вибір моделі конотонімізації, в якій може реалізуватися семантичний потенціал власної назви: *Іванов, Петров, Сидоров - Іваненко, Петренко, Сидоренко – Петренко – сержант Петренко*) → *відтворення інформації*.

Спробуємо відтворити алгоритм механізму конотонімізації антропоніма *Петренко*.

Таблиця 1.

Алгоритм конотонімізації антропоніма *Петренко*

№ з/п	Умови конотонімізації	Конотонімізація антропоніма <i>Петренко</i>
1.	Високий конотативний потенціал імені як результат перебування імені в прецедентному тексті. Ім'я має набути комплекс певних якостей (енергій), набрати визначеного образу.	-Поява антропонімної тріади <i>Іванов, Петров, Сидоров</i> . -Перебудова її в український антропонімний ряд <i>Іваненко, Петренко, Сидоренко</i> . -Поширення прізвища <i>Петренко</i> внаслідок активного використання конотонімооснови <i>Петро</i> в українському культурному полі.
2.	Поява ситуації, що характеризується набором конотацій, які перегукуються із комплексом якостей імені.	-Необхідність появи "протокольного прізвища" у ситуаціях називання типової людини. -Поява конотеми 'пересічний громадянин'.
3.	Реалізація такої ситуації, яка відкриває можливості оніма.	-Ідентифікація образу пересічної особи із відтворенням культурної та соціально-лінгвістичної образної асоціації.
4.	Реалізація нової ситуації, за якої онім набуває властивості відтворюватись, але вже з апеляцією не стільки до референта, скільки до набору його ознак.	-Використання конкретного прізвища для створення ефекту достовірності.

Висновки дослідження та перспективи подальших наукових розвідок.

Відантропонімний конотонім *Петренко* сьогодні є узуальним конотонімом із співзначенням 'звичайна людина'. Він розвинувся від прізвищ антропонімної тріади *Іванов, Петров, Сидоров*, що на ґрунті української мови трансформуються в ряд *Іваненко, Петренко, Сидоренко*, через прагматичну потребу називання "ідеального типу" простого українця. Оскільки компонент *Петренко* в цій тріаді посів найсильнішу позицію, він стає самостійним, поступово замінюючи у цій ролі конотонім *Іваненко*.

Конотоніми-власні імена можуть заступати етноніми і навіть хороніми: «Деякі з-посеред народів світу мають прізвиськами найпоширеніші між тамтим людом імена. Так, зокрема, французів називають *жаками*, росіян - *іванами*, німців - *гансами* та *фрицами*, євреїв - *абрамами* та *мойшами*, американців та англійців - *семами* й *джонами* відповідно і т. ін.» (Федоренко В. Мовні цікавинки). Використання імен у ролі етнонімів та хоронімів становитиме подальший етап досліджень конкретних виявів механізму конотонімізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зубкова Л.И. Своеобразие и типы антропонимической коннотации / Л.И. Зубкова // Филологические науки. – № 1. – 2009. – С. 65-73.
2. Калинин В.М. Ищущий – найдет / В.М.Калинин // Евгений Степанович Отин. Библиографический указатель к 75-летию со дня рождения. – Донецк : Юго-Восток, 2007. – С. 6-13.
3. Канна В.Ю. Структура, функции и лексикография коннотативной топонимии: диссертация на соискание уч. степени канд. филол. наук. спец. 10.02.15 – загальне мовознавство / В.Ю.Канна. – Донецкий национальный университет. – Донецк, 2009. – 179 с.
4. Лукаш Г.П. Актуальні питання української конотоніміки : [монографія] / Лукаш Г.П. –Донецьк : ТОВ «Видавничо-поліграфічне підприємство «ПРОМІНЬ», 2011. – 438 с.
5. Отин Е.С. Конотативна ономастична лексика / Е.С.Отин // Мовознавство. – 1978. – № 6. – С.47-53.
6. Отин Е.С. Словарь коннотативных собственных имен. 3-е изд., перераб. и доп. / Е.С. Отин. – Донецк : ООО «Юго-Восток, Лтд», 2010. – 318 с.

7. Тараненко О.О. На теми сучасного українського ономастикону: тенденції конотативних нашарувань / О.О.Тараненко // Мовознавство. – 2010. - №1. - С. 14-36.
8. Тараненко О.О. На теми сучасної української ономастики / О.О.Тараненко // Мовознавство. – 2007. - №1. - С. 6-22.

Лукаш Г.П. «О Петренках начистоту»: антропонимные коннотонимы для обозначения простого украинца.

Статья посвящена проблеме формирования коннотативного значения антропонима 'Петренко' в контексте общих закономерностей образования новых онимных значений в интралингвальном и интерлингвальном аспектах. Отмечена универсальность называния определенными средствами простого, обычного человека во многих языках, что свидетельствует о сходстве мировосприятия в разных культурах. С точки зрения теории коннотонимии прослежен алгоритм появления коннотемы 'украинец' в коннотониме 'Петренко', выяснено источники возникновения, функции коннотонима. Представлены предпосылки появления указанной коннотемы, связанные с антропонимной триадой 'Иванов', 'Петров', 'Сидоров', которая на почве украинского языка трансформируются в триаду 'Иваненко', 'Петренко', 'Сидоренко'. Поскольку компонент 'Петренко' в этой триаде занял самую сильную позицию, он становится самостоятельным, постепенно заменяя в этой роли коннотоним 'Иваненко'. Сделана попытка объяснить такую популярность фамилии прочной укоренённостью имени-коннотонимной основы в народной культуре. Описаны условия формирования коннотемы 'простой гражданин'. Особое внимание уделено механизму концептуализации коннотонима как пути реализации семантической динамики имён собственных.

Ключевые слова: коннотация, коннотоним, коннотонимизация, онимная семантическая структура, коннотема, коннотонимная основа, вторичная онимная номинация.

Lukash G.P. «About Petrenko Openly»: Anthroponymic Derivation with Connotative Vvalues for Naming of Ordinary Ukrainian.

The article is devoted to the problem of formation connotative values anthroponym 'Petrenko' in the context of General regularities of the formation of new values of proper names in interlingual and intralingual aspects. The versatility of naming certain means of a simple, ordinary person mentioned in many languages, which demonstrates the similarity of perception of the world in different cultures. The algorithm appears connotea 'Ukrainian' in connotonym 'Petrenko' traced from the point of view of connotonymy theory, sources of origination, the functions of connotonymic clarified. Emergence of the specified connotea presents. They are associated with antropogennoi triad 'Ivanov', 'Petrov', 'Sidorov', which the soil of the Ukrainian language transformed into a triad 'Ivanenko', 'Petrenko', 'Sidorenko', Because the 'Petrenko' in this triad has taken the firm position, he becomes independent, gradually replacing in this role connotonym 'Ivanenko'. The attempt to explain such popularity of surnames solid underpinnings name-connotonymic bases in popular culture has been done. Conditions of formation of connotea 'ordinary citizen' is described. Special attention is paid to the mechanism of connotonym conceptualization as the realization method of semantic dynamics of proper names

Key words: connotation, connotonym, connotonymization, semantic structure of the proper names, connotema, connotonymic bases, indirect nomination of the proper names.

Тамара Слободинська
(Вінниця)

УДК 811.161.2'271

ЧОТИРИРІВНЕВА МОДЕЛЬ ПОНЯТТЯ «ПОВНИЙ ЗМІСТ ВИСЛОВЛЕННЯ»

У статті йдеться про чотири рівні розуміння змісту висловлення, а саме: синтаксичний, семантичний, прагматичний та комунікативний. Умови розуміння висловлень-реплік учасниками діалогу автор уточнює в термінах комплексної теорії моделей спілкування, а саме: суб'єкт, що ініціює комунікативну дію – «агент» (A), його мовленнєва дія – (a); суб'єкт, що здійснює комунікативну дію у відповідь – «реагент» R, його дія – «реакція» ®. Автор зауважує, що суб'єкт (R) адекватно розуміє повний зміст зверненого до нього висловлення (a), якщо йому вдається